

De Tweede Kamer
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
T.a.v. dhr. R. Plasterk, informateur
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Kies voor een gezonde generatie

Amersfoort, 15 januari 2024

Geachte heer Plasterk,

Meer dan de helft van de Nederlanders heeft een chronische ziekteⁱ. Dat aantal zal toenemen, want we zijn steeds langer ziekⁱⁱ en er komen steeds meer chronisch zieke mensen bijⁱⁱⁱ. De gevolgen van het zorginfarct zullen daardoor ernstiger worden: de zorgkosten stijgen en het personeel raakt overbelast. En dat terwijl steeds meer Nederlanders specialistische zorg mijden^{iv} vanwege de kosten. Dit zal mogelijk toenemen, omdat de bestaanszekerheid van mensen onder druk staat.

Dit kan anders. Naast de inspanningen om de zorg beter te organiseren en betaalbaar te houden, kunnen we een groot aantal ziektes voorkomen^v. De realiteit is dat ongezond leven nu makkelijker is dan gezond leven. We kunnen de gezonde keuze de makkelijkste en goedkoopste maken. Dat helpt om de sociaaleconomische gezondheidsverschillen en kansenongelijkheid te verkleinen én het leidt tot een snelle en broodnodige verlichting van de druk op de zorg. Dat is ook goed voor de arbeidsmarkt, voor nu en in de toekomst. Onze economie is afhankelijk van gezonde Nederlanders. Laten we beginnen met de jeugd, want jong geleerd is oud gedaan. Ook voor onze jeugd is het nu al keihard nodig, want wist u dat:

- 1 op de 3 jongeren mentale klachten ervaart^{vi};
- 1 op de 4 jongeren meer dan twee ingrijpende jeugdervaringen meemaakt^{vii}
- 1 op de 8 kinderen overgewicht heeft^{viii};
- 40% van de kinderen te weinig beweegt^{ix};
- Nederlandse kinderen gemiddeld 13 jaar zijn als ze voor het eerst alcohol drinken^x;
- Ruim 1 op de 4 jongeren het afgelopen jaar nog een sigaret heeft gerookt en 1 op de 5 in 2023 tenminste één keer een e-sigaret gebruikte^{xi}?

Nederlanders willen meer aandacht voor gezondheid jongeren

Van de Nederlandse volwassenen vindt 85% het een recht dat kinderen en jongeren opgroeien in een gezonde omgeving. Driekwart vindt dat de nieuwe regering meer aandacht moet hebben voor het bevorderen en beschermen van de gezondheid van onze jongeren^{xii}. We vragen daarom aan alle politieke partijen om te kiezen voor een gezonde generatie.

Daarom roepen wij u op om het realiseren van een gezonde generatie als onderwerp mee te nemen bij de formatiegesprekken, zodat een nieuwe coalitie hier werk van maakt. Want welke coalitie er ook komt, het is cruciaal dat we een gezonde generatie gaan realiseren.

Een Gezonde Generatie realiseren betekent het versterken van de mentale gezondheid van de jeugd, een Rookvrije Generatie, een gezonde voedselomgeving, alcoholpreventie en meer bewegen.

Er zijn concrete effectieve maatregelen om onze omgeving gezonder te maken en kinderen mentaal, fysiek en sociaal gezond op te kunnen laten groeien.

Investeer in de mentale gezondheid voor de jeugd

Een goede mentale gezondheid is een belangrijke voorwaarde om met de ups en downs van het leven om te gaan én ongezonde verleidingen zoals roken, drinken en online gokken te kunnen weerstaan.

- Investeer in het welbevinden van de meest belangrijke personen van een kind; de ouders/verzorgers, zeker in de 1e 1000 dagen.
- Investeer structureel in één centraal online platform waar jongeren met mentale klachten anoniem terecht kunnen voor informatie en laagdrempelige hulp om zo hun veerkracht te versterken.
- Investeer structureel in de sociaal emotionele ontwikkeling en mentale gezondheid van leerlingen in het primair, voortgezet en hoger onderwijs.
- Zorg voor een door OCW en VWS gezamenlijk opgesteld integraal plan met financiële middelen, zodat scholen structureel kunnen inzetten op mentale gezondheid in het onderwijs. Onderdeel hiervan is wat ons betreft de continuering van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO gelden).

Realiseer een Rookvrije Generatie

Niemand wil dat kinderen gaan roken. Daarom moet ieder kind de kans krijgen om rookvrij op te groeien. In een rookvrije omgeving, zonder verleidingen, met goede voorbeelden om zich heen. Dat gebeurt al. Sterker nog, je kan er niet meer omheen. Maar we zijn er echt nog niet. Nog steeds is 16% van alle kankerdiagnoses per jaar toe te schrijven aan roken^{xiii} en roken (waaronder vaperen) er nog te veel mensen en jongeren.

- Combineer de jaarlijkse verhoging van de prijzen van tabaksproducten en e-sigaretten (vapes) met hulp bij het stoppen met roken.
- Realiseer zo snel mogelijk alleen nog verkoop van tabak in speciaalzaken.
- Zorg voor meer rookvrije omgevingen zodat iedereen daarvan kan profiteren. Rookvrij = vapevrij.

Creëer een gezonde voedselomgeving

Overall om ons heen wordt ongezonde voeding aangeboden en gepromoot; dit is de laatste decennia flink toegenomen. Wij willen dat de keuze voor gezonde voeding goedkoper, makkelijker en aantrekkelijker wordt. Alleen door een combinatie van maatregelen is een gezonde voedselomgeving daadwerkelijk binnen handbereik:

- Maak gezonde voeding binnen de Schijf van Vijf goedkoper dan ongezonde voeding.
- Verbied marketing voor ongezonde voeding buiten de Schijf van Vijf gericht op kinderen.
- Geef gemeenten de mogelijkheid om ongezonde voedselaanbieders te weren.
- Maak bewerkte producten gezonder via wettelijke normen voor suiker, zout en verzadigd vet.

Zet in op alcoholpreventie

De maatschappelijke- en gezondheidsschade van alcohol is enorm en leidt tot veel (vermijdbare) druk op de zorg^{xiv}. Op veel plekken is alcohol zichtbaar en aanwezig, denk bijvoorbeeld aan reclame op social mediakanalen.

- Zorg dat kinderen geen alcoholreclames meer zien.
- Verminder het aantal plekken waar veel alcohol geschonken en verkocht wordt en waar juist kinderen en jongeren komen.
- Zorg voor voldoende handhaving bij (online)verstrekking (o.a. controle op de leeftijdsgrens)

Zorg dat jongeren meer bewegen

Alle jongeren verdienen een gezonde omgeving die bewegen, spelen en sporten een vanzelfsprekend onderdeel van de dag maakt. Veel en gevarieerd bewegen is voor kinderen en jongeren van groot belang voor de fysieke en mentale gezondheid.

- Zorg dat toegang tot sport en bewegen faciliteiten toegankelijk en betaalbaar blijft.
- Zorg voor meer plekken voor jongeren om te (leren) bewegen.
- Geef meer aandacht aan de motorische ontwikkeling van jonge kinderen.
- Laat kinderen meer bewegen tijdens de schooldag.

De oplossingen liggen voor de hand. Helpt u ons bij het realiseren van een gezonde generatie?

Zet gezondheid centraal in alle beleidsdomeinen: *Health in & for all policies*. Ongezond gedrag vindt zijn oorsprong in de wijze waarop de samenleving is ingericht en functioneert. De gezondheidszorg kan dit niet alleen oplossen. Daarvoor zijn bijdragen uit het sociale, economische en fysieke domein cruciaal. Dat vraagt om een coördinerend regeringscommissaris die hier verantwoordelijk voor is én om een toename van structurele financiering voor het realiseren van een gezonde omgeving.

Maak gezond gemakkelijk én kies voor een gezonde generatie. Daar heeft elke Nederlander baat bij.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u ons bereiken via gezondegeneratie@gezondheidsfondsen.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Schirmbeck
Voorzitter

Diena Halbertsma
Bestuurslid Portefeuillehouder
Preventie

Mark Monsma
Directeur

Mede ondertekend door:

Alles is Gezondheid

Karen van Ruiten
Directeur

Alliantie Voeding in de Zorg

Tom van Loenhout
Cardioloog en voorzitter

Amsterdam UMC

Prof. dr. Tessa Roseboom
Future Generations Commissioner

AUGEO Foundation

Mariëlle Dekker
Directeur

Beweging van 0

Peter Dijkshoorn
Landelijk ambassadeur lerende jeugdhulp

City Deal Gezonde en
Duurzame Voedselomgeving

Huibert de Leede
Programmamanager

Erasmus Medisch Centrum Rotterdam	Dr. Jasper Been Kinderarts-neonatoloog
	Prof. dr. Nico L.U. van Meeteren Hoogleraar Perioperatieve gezondheid
FNO Zorg voor Kansen	Jeroen van Doorn Programmалеider GeestKracht
Gemeente Amsterdam	Alexander Scholtes Wethouder Publieke Gezondheid en Preventie
GroentenFruit Huis	Janine Luten Algemeen directeur
Hogeschool Leiden	Dr. Carolien Gravesteijn Lector lectoraat Ouderschap & Ouderbegeleiding
Leids Universitair Medisch Centrum	Prof. dr. Hanno Pijl Endocrinoloog, Hoogleraar diabetologie
Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra	Dr. Bertine Lahuis Voorzitter NFU
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde	Dr. Lissy de Ridder Kinderarts en voorzitter
NL Actief	Anne Marie van Duivenboden Projectleider
Noaber Foundation	Matthijs Blokhuis CEO
OLVG	Dr. Felix Kreier Kinderarts
Partnerschap Overgewicht Nederland	Prof. dr. E.F.C. (Liesbeth) van Rossum, internist-endocrinoloog Erasmus MC en voorzitter
Questionmark	Gustaaf Haan Head of Research
Radboud Universiteit - Radboudumc	Prof. Dr. Michiel Schreuder Hoogleraar Kindernefrologie
Stichting De Kindertelefoon	Roline de Wilde Directeur
Stichting Voor Werkende Ouders	Marjet Winsemius Directeur
Topsector LSH/Health~Holland	Prof. dr. Nico L.U. van Meeteren Executive Director and Secretary General
UNICEF Nederland	Suzanne Laszlo Directeur

Universiteit Utrecht	Dr. Carlijn Kamphuis Universitair Hoofddocent/Associate Professor Public Health
Vereniging Arts & Leefstijl	Iris de Vries Voorzitter en huisarts
Voedingscentrum	Dr. ir. Petra Verhoef Directeur
Vrije Universiteit Amsterdam	Prof. dr. ir. J.C. (Jaap) Seidell Hoogleraar Voeding en Gezondheid
Wageningen University & Research	Dr. Maartje Poelman Associate Professor Prevention & Public Health Nutrition
	Dr. Sanne Djojosoeparto Postdoctoraal onderzoeker

- ⁱ Chronische aandoeningen en multimorbiditeit
ⁱⁱ Gezonde levensverwachting | Leeftijd en geslacht | Volksgezondheid en Zorg (vzinfo.nl) (2022)
ⁱⁱⁱ Aandoeningen | Volksgezondheid Toekomst Verkenning (vtv2018.nl)
^{iv} Nivel inzicht in zorgmijden
^v TNO 2023
^{vi} Mentale gezondheid jongeren | RIVM (2023)
^{vii} Onderzoek naar ingrijpende jeugdervaringen onder jongeren (2023)
^{viii} Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. RIVM (2021)
^{ix} Sport en bewegen in cijfers (2022)

-
- ^x Trimbos Instituut, Expertisecentrum Alcohol. Cijfers alcoholgebruik jongeren (2023)
- ^{xi} Trimbos-instituut, Jongerenmonitor tabaks- en nicotineproducten (2023)
- ^{xii} Nederlanders vinden dat nieuwe regering meer moet doen voor de gezondheid van de jeugd (representatieve flitspeiling onder Nederland 18+), oktober 2023
- ^{xiii} TNO 2023
- ^{xiv} RIVM, Maatschappelijke kosten-batenanalyse van beleidsmaatregelen om alcoholgebruik te verminderen